

En ny krisebevidsthed?

Skrevet af: **Redaktionen** | Offentliggjort: 15. juni 2012

Det relativt hurtige sammenbrud i Trepartsforhandlingerne var nok ikke ventet. Blot to uger før sammenbruddet var meldingen, at det ikke var et spørgsmål om længere arbejdstid, men kun om hvordan. Men både regeringen, de faglige topledere og hele mediebilledet havde fejllæst indstillingen blandt lønmodtagerne.

Der er forskel på at diskutere en så åbenlys fejlagtig økonomisk teori som udbudsdoktrinen i økonomernes snævre cirkler, og så at skulle forklare en undrende befolkning, at øget arbejdsudbud giver flere arbejdspladser, når der i forvejen er flere hundrede tusind ledige og på overførselsindkomster.

Sammenbruddet skabte store overskrifter og satte gang i et politisk sorteperspil. Men det kunne ikke og kan ikke overskygge det faktum, at regeringens samlede politiske linje er stødt ind i en mur, den selv har rejst. Grænsen for hvad lønmodtagerne vil være med til er nået. Tilliden til de politiske ledere og partier er på nulpunktet, og det samme gælder tilliden til fagtoppen.

Styrkeforholdet har forrykket sig. Og Trepartsforhandlingernes foreløbige sammenbrud er kun en af mange begivenheder, der varsler et opgør med den tyskinspirerede krisepolitik, som er ved at skubbe Europa og verdensøkonomien endnu længere ud i en ny og langt dybere krise.

Befolkningens krisebevidsthed er ikke mere langtidsholdbar end resultaterne tilsiger. Den forsvinder ikke, men den antager en anden karakter og peger i en anden retning end det, man fra den europæiske elite havde forestillet sig at kunne kontrollere.

Selvfølgelig er det en tilfældighed og alligevel ikke helt. Samme dag, hvor Hovedbestyrelsen i Dansk Metal afviste at gå med til udvidelse af arbejdstiden, udkom The Economist med en forside, hvor et stort tankskib med navnet The World Economy allerede er under vand og synker hurtigt mod bunden. Fra kommandobroen lyder råbet: "Fru Merkel kan vi ikke få lov til at starte motorerne nu"?

Den lille taleboble rummer hele problemet i én sætning. Verdensøkonomien er endnu engang på mindre end tre år på vej ind i en krise, og både finanspakt, lånebetingelser og bankredninger bidrager til at øge sandsynligheden for, at vi ender dér, som både IMF og OECD advarer om - i en omfattende og langvarig økonomisk stagnation på hele verdensmarkedet med høj arbejdsløshed, voksende statsgæld og markante sociale forringelser over hele linjen.

Sammenbruddet i Trepartsforhandlingerne, regeringens problemer med at argumentere for skattereftersagens velsignelser for den arbejdende befolkning og evne til at skabe nye jobs og det voksende troværdighedsproblem, der er omsat til dårlige meningsmålinger, er ganske givet mere et symptom på den almindelige politiske opløsning, der hjemsøger hele EU, end det alene kan tolkes som et isoleret og lokalt begrundet problem for den danske regering.

Selvfølgelig har de dårlige meningsmålinger og SRSF regeringens svækkede autoritet også sine særegne nationale forklaringer. I hvert fald har løftebrudskampagnen bidraget til at forstærke nedgangstendenserne.

Det interessante i den forbindelse er imidlertid, at regeringen ikke (i modsætning til hvad kampagnen påstår) har begået særligt mange løftebrud. Det meste af den politik, som regeringen

har fremført indtil nu, afviger ikke grundlæggende fra det, der blev fremlagt i Fair Løsning. Den ligger også i forlængelse af de tre partiers tilslutning til Europluspagten i marts 2011, som i det store hele foreskriver den politik, som regeringen har lagt op til med Trepartsforhandlinger, skattereformforslaget og forslaget om såkaldte reformer på overførselsområdet. Som sådan er der faktisk ikke den store afstand mellem regeringens politik og de Merkel-inspirerede krisepakker, som resten af EU's ledere blev presset til at acceptere som afgørende bindinger til en neoliberal krisepolitik. Finanskapitalen skulle reddes koste hvad det koste ville, og statsgælden skulle bankes ned for at stabilisere Europæisk kapitalisme efter "den tyske model".

Problemet for i hvert fald S og SF har hele tiden været, at man hverken i Fair Løsning eller i valgprogrammet gjorde sig krisens indhold og dybde klar. På intet tidspunkt forudså de to partier, at verdensøkonomien i almindelighed og EU landene i særdeleshed ikke var på vej ud af, men på vej ned i et endnu dybere krisehul.

Hele de to partiers økonomiske politik er bygget på klassisk neoliberal udbudspolitik, som nu udfordres overalt. Hvor man indtil for bare et år siden kun fik tegnet og fortalt af de neoliberale mainstreamøkonomer, er billedet ved at vende. Kritikken af deres krisedoktrin vokser, og nu er denne kritik ved at få tag i folkedybet. Af den simple grund, at den mere er i overensstemmelse med befolkningernes oplevelse af virkeligheden.

Også af denne årsag, er det ikke så meget de brudte løfter, der er regeringens problem. Problemet udspringer af regeringsgrundlaget og det program og den grundlæggende kriseforståelse, som S og SF gik til valg på. Således er det heller ikke rimeligt - selvom det kan virke politisk opportunt - som EL gør og kritisere regeringen for sammen med den borgerlige opposition at tilslutte sig Finanspagten. Tilslutningen ligger i logisk forlængelse af Europluspagten, og den stemte S og SF som sagt for allerede i marts 2011. S og SF havde som grundlag lagt sig fast på en mere eller mindre socialliberal politik, der skulle bæres igennem af en alliance med de faglige topfolk og på trækket i et nyt opsving i verdensøkonomien.

Trepartsforhandlingernes sammenbrud skal således mere forstås som et symptom på de omfattende problemer, som den herskende krisepolitik er ved at løbe ind i, end som et problem i sig selv. Af samme grund består opgaven for regeringen nu efter sammenbruddet heller ikke i en enkel kursjustering.

S og SF bliver nødt til at indse, at der er et opgør med hele grundlaget på vej såvel herhjemme som ude i Europa.

Det bør også få indflydelse på den linje, som EL vil følge, nu hvor Trepartsprojektet indtil videre ligger ned. For når man som regeringens parlamentariske grundlag offentligt glæder sig over Trepartsforhandlingernes sammenbrud, har man i den politiske anstændigheds navn pådraget sig et ansvar for som politisk parti at præsentere noget der ligner et alternativ for de mange frustrerede socialdemokrater og SF'ere samt de mange hundrede tillidsmænd, der stod i spidsen for opgøret med regeringens og fagbossernes hensigter i forhandlingerne.

Og dette er altså udfordringen: Den europæiske herskende klasse og politiske elites krisepolitik, som regeringen har forskrevet sig til, støder på voksende politisk og folkelig modstand i alle EU lande - uden undtagelse.

Krisepolitikken har ikke bragt EU nærmere økonomisk vækst. Den har derimod frembragt enorme sociale problemer, samfundsmæssig polarisering, øget arbejdsløshed og udsigt til mange år med økonomisk stagnation. Krisepolitikken har ikke løst *den europæiske bankkrise*, der nu med problemerne i Spanien kommer til overfladen igen. Den har ikke åbnet for de nødvendige politiske

og økonomiske - *demokratiske* - ændringer af Eurokonstruktionen, der skal til, hvis Unionen skal overleve. Og den har først og fremmest ikke forbedret levevilkårene for de europæiske borgere.

I stedet har krisepolitikken efterladt hele den politisk elite som et vingeskudt lederskab, der af tvivlrådighed trækker de nødvendige og vidtrækkende beslutninger i langdrag.

Det er således "rigets almindelige tilstand" og trætheden i befolkningerne, der danner baggrund for, at Francois Hollandes valgsejr har sat gang i de politisk centrifugale processer i EU. Med Hollandes valgsejr er der blevet åbnet op for at fornyet debat om krisepolitikken og for kritikken af hele den økonomiske logik, som Finanspagten udtrykker. Færre tror på visdommen i, at man først skal acceptere og tåle sociale tilbageskridt i en årrække, for så herefter at kunne høste vækstens frugter. Merkels og de andre borgerlige statslederes simple budskab sælger ikke længere billetter. Magtkampen mellem Hollande og Merkel repræsenterer først og fremmest et begyndende opgør mellem to forskellige politiske linjer i Europa.

Der er også grænser for effekten ved fortsat at dæmonisere og marginalisere Grækenland. Til trods for de officielle udmeldinger er det ved at gå op for flere, at en græsk exit fra Euroen vil være forbundet med helt uoverskuelige konsekvenser for hele Eurokonstruktionen og for europæisk økonomi i almindelighed. Krisen lurer nemlig både i Italien, Spanien, Portugal, Irland, Belgien og Frankrig for ikke at tale om landene i det gamle Østeuropa, og befolkningernes tålmodighed og "kriserbevidsthed" er også her ved at være tyndslidt.

Når summen af opbrudstendenser tages i betragtning, forekommer det ikke uforståeligt, at den politiske elite heller ikke kan blive enig om at gennemføre de *nødvendige institutionelle kup* som f.eks. at vedtage udstedelse af euroobligationer, gennemføre en bankunion eller en omfattende bank- og gældssanering og oprette et decideret finansdirektorat, fordi disse skridt forudsætter suverænitetsafgivelser og traktatændringer og dermed åbne og politisk uforudsigelige (og ustyrbare) ratificeringsprocesser.

Fra Socialdemokratiet i Sverige til Socialistpartiet i Spanien diskuterer man ivrigt - hvad så? Når nu den førte krisepolitik angiveligt ikke virker.

Og i alle de socialdemokratiske partier, i det Europæiske Socialdemokrati og i de mange socialdemokratiske inspirerede tænketanke vokser kritikken af den neoliberale doktrin, som man indtil for få år siden antog som det uundgåelige udgangspunkt - nøjagtig som i S og SF. I alle partierne har man i Francois Hollandes sejr set en åbning for et nyt socialdemokratisk vækstalternativ til Merkels linje.

Det gælder også holdningen til Grækenland. Hvis Syriza vinder valget den 17. juni vil spørgsmålet stå helt åbent: skal man fortsat acceptere kansler Merkels hidtidige uforsonlige linje - måske modificere den - eller skal man tage problemet alvorligt og imødekomme grækernes krav om en genforhandling af gældsordningen og en målrettet støtte til en økonomisk genopretning af det græske samfund. Problemet i den sammenhæng er blot, at åbner man for den diskussion, åbner man også for en diskussion af den fremtidige økonomiske politik og for et brud med den hidtil kendte krisepolitik, der kan være vanskelig at styre.

Når en mulig sejr til den græske venstrefløj kan vende op og ned på den eksisterende økonomiske dagsorden, skyldes det, at Syriza ikke går efter en exit fra Euroen og langt mindre efter et brud med EU. Tværtimod foreslår man en demokratisering af hele Unionen, større politisk sammenhæng, en forpligtende økonomisk vækstpolitik og en regional udligningspolitik bl.a. finansieret af en kapitalbeskatning, der for det første fordrer virkelige demokratiske traktatændringer og for det andet et radikalt opgør med hele den europæiske bank- og finanssektor. På den led er det græske centrum-

venstre i langt større overensstemmelse med den opfattelse, der er ved at brede sig blandt de almindelige lønmodtagere rundt om i Europa og den europæiske fagbevægelse end den hidtil kendte mainstreampolitik indenfor centrum-venstre i medlemslandene.

De underliggende årsager til Trepartsforhandlingernes forlis bør læses ind i denne sammenhæng. De advarselslamper, der blev tændt dagen derpå, blinker i virkeligheden om kap med tilsvarende lamper alle andre steder i Europa. Og selv om den voksende kritik og modstand af og mod den førte krisepolitik endnu ikke kan måles parlamentarisk, skal signalerne tages mere alvorligt end tendensen mod højredrejning i meningsmålingerne. Fordi de egentlige styrkeforhold er i skred og bevægelsen febrilsk søger efter sine politiske udtryk.

Det er i den sammenhæng, at den nuværende SRSF regerings dybe problemer skal forstås. Når både S-SF og fagbevægelsens top oplever problemer i baglandet kan de ikke reduceres til et spørgsmål om færre helligdage/feriedage eller ej. Oppositionen i fagbevægelsen dækker over en voksende mistro til den politiske elites kriseløsninger og et ligeså massivt ønske om social retfærdighed i en reformpolitik, der skal løse krisen. Den politik står S og SF ikke for i dag. Den har lederne i de andre socialdemokratiske og socialistiske partier heller ikke stået for - men der er oprud. Spørgsmålet er så, om de også forstår, at løsningen er et europæisk anliggende og ikke et nationalt.

Presset for en kursændring tager til, fordi krisebevidstheden er ved at tage en drejning, som ikke længere kan holdes indenfor den førte krisepolitik. Og den nye fremvoksende krisebevidsthed herhjemme og ude i Europa indebærer også, at selv om den nuværende SRSF regering skulle falde i sine egne fælder og overlade regeringsmagten til Venstre og Konservative, så overtager de ikke en befolkning, der er villige til at følge en yderligere højredrejet politik.

Og på den anden side vil dørene i et nederlagsramt S og SF, som det er set i de andre nederlagsramte socialdemokratier, stå pivåbne for politiske opgør med det grundlag, der har bragt dem i modsætning til deres vælgere og blokeret for det nødvendige opgør med den udsigtsløse kapitalistiske krisepolitik. Det er i øvrigt ikke noget, man skal frygte. Det er noget, man skal se frem til.